

CARTES DE MIQUEL DURAN A MARIA ANTÒNIA SALVÀ (1910-1927)

FRANCESC LLADÓ I ROTGER ¹

INTRODUCCIÓ ALS DOS EPISTOLARIS

Uns mesos abans de morir, del llit estant i amb el pols que encara li tremolava, Maria Antònia Salvà donava el condol per la mort del seu pare a Llorenç M^a Duran, fill de Miquel Duran, amb aquestes paraules:

«Benvolgudíssim amic: Del llit estant a on fui viaticada i Extramaunciada el pasat dia 21 de Febrer i avui seguesc encara amb un *peu dins la fossa* com aquell qui diu: m'arriba com punxada dolorosíssima la nova del traspàs del seu boníssim i estimadíssim Pare que Deu tingui, un dels meus millors amics de tota la vida preclaríssim poeta i a mes un Sant com tots sabem.»



Foto de Maria Antònia Salvà que es trobava a l'arxiu de Miquel Duran

En aquests mots -escrits en unes circumstàncies ben adverses i amb una lletra que denota la debilitat de Maria Antònia, acostumada sempre a fer-la exageradament pulcra-, hi veim reflectida l'amistat que mantingueren durant mes de cinquanta anys Miquel Duran i Maria Antònia Salvà. La poetessa parla al fill de Duran de la bondat del seu pare i de com l'estimava, el qualifica com un dels seus millors amics, li dóna el títol de preclaríssim poeta i el considera un sant. Analitzem ara detalladament aquests qualificatius. Maria Antònia Salvà comenta que era un dels seus millors amics, i

¹ Doctor en filosofia per la UIB.

això que, d'amics, no n'hi faltaven. Aquesta amistat, però, era molt distinta de la que mantingué amb Josep Carner i amb Miquel Ferrà. Salvà es trobava més pròxima ideològicament de Duran; a més, Duran vivia a Mallorca, era un treballador i pare de família exemplar i els altres dos residien fora, un a l'agitada Barcelona i l'altre allà mateix, o a altres llocs del món allunyadíssims. Per a Maria Antònia l'amistat amb Duran devia ser còmoda i s'hi sentia a pler. Per una part, sentia l'admiració de Duran cap a ella i, per l'altra, aquest li havia donat la consideració de mestra, cosa que no li passava amb els altres dos poetes, dels quals ella, a vegades, prenia consells. Tot això devia afalagar força Maria Antònia, que trobava un descans en aquesta



Dibuix de Miquel Duran fet pel seu nét Miquel Duran Ordiñana

amistat enfront a les discussions ideològiques i d'altre tipus que mantenia amb els altres dos i especialment amb Miquel Ferrà. L'amistat de Duran era menys marcada per la diferència i això li permetia un benestar en el tracte que Salvà solia apreciar de veres. Per exemple en qüestions religioses i en la concepció de la vida regida per la Providència, Salvà es podia sincerar amb Duran i arribar a uns graus d'intimitat, en aquests aspectes, que no hagués estat possible amb els altres dos.

La qualificació de «preclaríssim poeta» que donava a l'amic venia de l'admiració de Salvà cap a l'autodidactisme poètic de Duran que té unes certes semblances amb el d'ella. Només que ella, en aquest cas, exerceix de mestra i dóna consells poètics i corregeix els poemes de l'amic perquè millorin, sempre amb el consentiment de l'inquer. Salvà valorava l'enorme esforç i els progressos que Duran havia fet al llarg de tota la vida en el camp de la poesia.

Finalment diu que Duran és un sant. Salvà valorava l'exemplaritat de la vida de Duran en el terreny catòlic. Duran era el perfecte pare de família preocupat pels seus fills i treballador incansable, no només per tal d'aconseguir el manteniment de la seva família, sinó per fer millor culturalment la seva ciutat i per defensar la llengua que li havien llegat els seus pares. Duran, per altra part, era un immillorable professional que aconseguia unes edicions de llibres i altres papers que Salvà valorava i admirava. Per altra part, també es cuidava i presidia l'Orfeó l'Harpa d'Inca en la seva labor de difusió de la música. Aquests aspectes i el fet que Duran els visqués tots ells perfectament lligats amb les seves conviccions cristianes eren el que feia que Maria Antònia Salvà el consideràs un sant.

Per la seva part, Duran sentia una gran admiració per Maria Antònia Salvà, la qual considerava la seva mestra en poesia. La visitava a Palma quan hi anava i ella hi era, i devien passar bones estones de conversa. Mostra d'aquesta admiració és l'homenatge que li va retre a Inca en companyia dels seus fills amb motiu de la publicació del llibre de poemes de la poetessa *Espigues en flor*.

De la correspondència que mantingueren els dos amics, se'n conserven un centenar llarg de cartes contant les dels dos poetes. Presentarem les de Duran a Salvà en aquesta comunicació i les de Salvà a Duran en una altra que es publica en aquestes mateixes X Jornades. Aquestes cartes van de 1909 a 1953, any de la mort de Duran. No sabem amb exactitud quan es produí la coneixença personal ni si fou abans o després del contacte per carta. Hi ha una mitjana de quatre cartes per any que va des d'anys que no s'escriuen cap carta a l'any 1944, que se n'escriuen un total de vuit. A més de les missives, l'amistat es devia completar amb les visites que feia Duran a Maria Antònia Salvà quan aquella era a Palma i Duran hi anava per feines. Les visites de Salvà a Duran són més escasses i quasi sempre mancades d'èxit. Al llarg de la correspondència es veu que Salvà es plany de passar per Inca en direcció a Lluc, Pollença o Alcúdia sense tenir temps per aturar-se a veure Duran. Altres vegades no sap on és ca seva i altres hi va i no hi troba l'amic.

TEMES QUE TRACTEN

Els temes que tracten les cartes són diversos, però no en excés. Hi ha qüestions familiars: naixements, comunions, matrimonis, malalties, morts... També abunden les consultes poètiques per part de Duran i els consells que li dóna Salvà. Tracten així mateix assumptes editorials, sigui per parlar de la feina que fa Duran a la impremta, molt admirada per Salvà, sigui per felicitar-se pels llibres que van publicant al llarg de la vida, especialment els de Maria Antònia Salvà, que són més abundants. Un altre dels temes és la visió eminentment cristiana de la vida que tenen. Especialment Maria Antònia Salvà, que considera la vida només com una prova i un perfeccionament per aconseguir la vertadera que es troba al cel. És de destacar la valoració del dolor i el sofriment com a béns que Déu envia per tal de purificar les ànimes perquè després puguin entrar al cel sense entrebancs. Salvà sol enviar poemes a Duran per a la revista o els almanacs que publica. Per altra part, Duran sol fer de corresponsal de Salvà a Inca, ella li fa encàrrecs per a la gent d'Inca que coneix o aprofita la llibreria de Duran i la seva proximitat al món editorial per comanar-li llibres que ella té dificultat per adquirir.

El gran nombre de cartes del recull i l'extensió limitada d'aquesta comunicació farà que les missives siguin lliurades en quatre entregues d'una extensió semblant. En principi les hem planificat d'aquesta manera: la primera va de 1909 a 1927 (18 anys); la segona, de 1928 a 1940 (12 anys); la tercera, de 1941 a 1944 (3 anys); i la darrera, de 1945 a 1953 (8 anys). Com podem veure la correspondència va augmentant i intensificant-se al llarg dels anys, i és especialment intensa després de la guerra i al final de les seves vides.

La transcripció dels textos s'ha feta seguint estrictament els dels autors. Només hi ha alguna correcció de la puntuació per facilitar-ne la lectura. Pel que fa a l'ortografia, Salvà es va debatre entre l'antinormisme de mossèn Alcover i les normes de Pompeu Fabra. Miquel Gayà, fent referència a les seves cartes a Miquel Ferrà, ens diu que: «No és primmirada sinó més aviat distreta, i fins es menja detalls que avui semblen imperdonables. Cal que els lectors d'ara

sàpiguen remuntar-se vuitanta anys enrera²». Podríem dir que a Duran li va passar el mateix, però era més acurat en l'escriptura de les cartes, tal volta perquè anaven dirigides a Maria Antònia Salvà.

LES CARTES DE MIQUEL DURAN

En aquesta comunicació presentam les cartes de Duran a Salvà que es troben a la Biblioteca Lluís Alemany del Consell de Mallorca.³ Les cartes de Duran a Salvà que van entre els anys esmentats són inferiors a les cartes que es conserven de Salvà a Duran. Només hi ha nou cartes que van de l'any 1910 al 1927. Moltes d'elles motivaren les de Maria Antònia i, al revés, són la resposta a les que aquesta va escriure.

Els temes, per tant, són molt semblants, però amb la publicació dels dos reculls veurem amb molta més exactitud els assumptes que tractaven i les preguntes o les respostes que es donaven. A través d'elles veurem la relació que mantenien i de què parlaven entre ells. Hi ha un tema que destaca sobre els altres i fa referència als problemes que hi havia amb la censura a la Dictadura de Primo de Rivera l'any 1926. Problemes per cantar una cançó que tenia la lletra de la poesia de Maria Antònia Salvà *Pregària per la llengua* i problemes amb l'exhibició de la bandera quadribarrada. Aquestes cartes seran un element més per conèixer aquests dos personatges tan importants per a Mallorca en general i per a Inca en particular.

És molt probable que Miquel Duran conegués Maria Antònia Salvà a través de Miquel Ferrà. És curiós en aquest sentit que en la primera carta que escriu Duran l'assenyali a ella, per error, com Maria A. Ferrà i no Salvà. Per altra part, hi ha un cert distanciament que no es repetirà en cartes posteriors com assenyalen les inicials del final q. b. s. m., que denoten una coneixença encara incipient. Malgrat tot Duran, en els anys anteriors, havia inclòs poemes de Maria Antònia Salvà a les seves revistes, com també queda patent a la carta. Aquesta és per agrair-li el regal del llibre *Poesies* de Salvà que acabava d'aparèixer i per agrair-li també el condol de Salvà per la mort de l'esposa de Duran. Duran la felicita pel llibre i li promet una recensió a la revista *Ca Nostra*, que ell editava. És molt bell el fragment del final, en el qual Duran diu que Salvà «sap sentir en nostra dissort y te paraules agomoladores per aqueix cor qu'encara estima y enyora», fent referència al seu propi cor.

Al final de la carta es posa de manifest que quasi no es coneixien personalment (poca coneixença material, diu Duran) quan li agraeix el condol i ell manifesta ser un cor que encara estima i enyora. Aquesta carta ve a ser la resposta a la 1 de Maria Antònia Salvà i aquesta respon la de Duran amb la núm. 2.

Entre la primera i la segona carta hi ha vint anys de distància. De tota manera hi deu haver cartes que s'han perdut perquè en aquest període de temps Salvà li escriu nou cartes. També hem de remarcar que moltes d'aquestes cartes de Salvà a Duran són motivades per la mort d'algun familiar o per agrair algun llibre o

² GAYÀ I SITJAR, Miquel. *Epistolari de Maria Antònia Salvà a Miquel Ferrà*. Mallorca: Moll, 2006, pàg. 19.

³ Volem agrair tant a la família Duran com a la Biblioteca Lluís Alemany del Consell de Mallorca la possibilitat de publicar aquestes cartes.

opuscle que Duran li ha enviat o li ha duit personalment. No sabem si aquests enviaments anaven acompanyats d'alguna carta, però, en tot cas, no les tenim, cosa rara perquè Salvà solia conservar gelosament les seves cartes.

La segona missiva és una tarja postal una mica enigmàtica en el sentit que no s'entén gaire el seu contingut perquè hi ha coses sobreenteses. Veim que el fill de Duran ha d'anar a Palma a donar la lliçó, no sabem a quina lliçó fa referència.

La tercera no és pròpiament una carta, sinó el recordatori de la comunió solemne de la filla de Duran el mes de març de 1921. El recordatori du una foto de la nina, cosa rara en aquells anys, però que degué fer possible el seu pare, que tenia una impremta, i segur que va fer per a la filla el millor recordatori de primera comunió que degué enviar amb orgull a Maria Antònia Salvà, i aquesta li ho agrai amb la carta núm. 10. El recordatori també du incorporat el poema de Verdager *Ell és amb mi* que Salvà, a la seva carta, confessa desconèixer.

La missiva núm. 4 de Duran tracta de malalties. Parla de la de Maria Antònia Salvà, que no sembla ser gaire greu, però Duran, que ho sap com altres vegades per la superiora del convent de la Caritat, s'interessa per la seva salut a través de la carta i li comunica que prega per la seva milloria. Per una altra senyora -que devia viatjar entre els dos pobles i sabia notícies de Salvà- s'assabenta que la malaltia de la poetessa no té gaire importància. També li dóna la notícia que la coneguda de Maria Antònia Salvà, Margalida Verd, està malalta i Duran diu que creu que no té remei. L'inquer manifesta el greu que li sap perquè era una bona senyora, però també perquè li havia de brodar un banderí per a l'Orfeó. Aquesta carta és un clar exemple de com es trametien les coses entre gent de diferents pobles en un temps en què els transports no eren fàcils ni habituals i el correu no l'utilitzaven més que aquelles persones que sabien llegir i escriure i tenien coses a dir-se. Aquesta carta és contestada per Salvà amb la carta núm. 11.

La carta núm. 5 no du data, però ha de ser de desembre de 1923 perquè Salvà contesta el 29 de desembre d'aquest mateix any amb la carta núm. 14. Conté un fet curiós, i és que Duran va saber abans que Maria Antònia Salvà que havia sortit a la llum la traducció d'*Els promesos* de Manzoni, com ella manifesta a la carta 14 de Salvà. Duran sense llegir la traducció ja preveu que serà magnífica com tot el que fa la poetessa i li expressa la seva admiració per l'esforç que ha esmerçat en aquesta traducció. Després de donar-li l'enhorabona li manifesta que ell no fa res de bo i que va enviar dos treballs als Jocs Florals de Felanitx que s'havien convocat aquell any, i d'una manera ben planera diu que els donaren carabasses; malgrat això en va enviar un a *L'Almanac* de les Lletres. Duran la torna a felicitar per la tasca patriòtica de lliurar obres de qualitat a la nostra literatura. Aquesta carta està escrita al voltant de Nadal i aprofiten per felicitar-se per aquestes festes evocant el seu sentit cristià.

La carta següent ja és de dos anys més tard, de 1925. És la resposta a la 16 de Salvà. Torna a sortir el tema de la salut de Salvà. Duran és a punt de publicar les obres de Bartomeu Ferrà, de les quals la llumajorera li havia demanat informació. Duran li envia el fullet de propaganda i subscripció perquè s'hi pugui subscriure.

Aquesta era la intenció de Salvà per homenatjar Bartomeu Ferrà. A continuació li parla de la *Pregària per la llengua*, poema de Salvà que havien musicat i que havia sofert la persecució de la Dictadura de Primo de Rivera, com es desprèn de la carta de Salvà. Duran li diu que pot estar contenta perquè ara, a tots els mèrits que tenia el poema i la cançó, hi podrà afegir que ha esdevengut històrica. Duran també s'interessa per la cançó perquè segurament tenia intenció, ara que era perseguida, de fer-la cantar a l'Orfeo l'Harpa d'Inca. I a continuació li conta que també pot tenir problemes amb la Dictadura i que, de fet, ja n'ha tengut: Han confeccionat la bandera de l'Harpa d'Inca amb un croquis de l'arquitecte nacionalista mallorquí Guillem Forteza. Duran en fa grans elogis i li diu fins i tot el que ha costat, i que també pot tenir algun ensurt amb la Dictadura perquè té les barres catalanes. I precisament amb aquestes barres ja hi va haver problemes perquè les monges franciscanes sense dir-los res, aconsellades per algú que devia tenir les mateixes idees que el dictador, posaren els flocs amb els colors que Duran qualifica de nacionals i que devien ser els de la bandera espanyola, i que ells els ho feren desfer una altra vegada. Duran li diu que va passar una cosa semblant al que havia passat amb la pregària per la llengua, que havia estat prohibida perquè no anava acompanyada d'una exaltació semblant de la llengua castellana. Duran diu que les monges volgueren fer el mateix i feren que al costat de la bandera catalana hi anassen els flocs de l'espanyola perquè hi hagués un bon equilibri.

Seguidament li manifesta que l'homenatge retut a Miquel Costa va ser cosa seva, com ja sospitava Salvà, i es queixa que els orfeonistes no sentissin l'acte com a propi a causa del desconeixement que tenien tant de Costa com de la cultura mallorquina. Duran mostra el seu convenciment que aquests actes serveixen per formar patriòticament els joves i que això és una cosa que després resta tota la vida.

Finalment parlen del P. Fornés, un franciscà conegut dels dos que en aquells moments degué ser desplaçat d'Inca o Lluçmajor. Aquesta carta és contestada per la núm. 17 de Salvà i, a la vegada, és la resposta a la núm. 16 de la poetessa.

A la carta següent, la 7, es veu que Salvà ha enviat a Duran la *Pregària per la llengua*. Aquesta carta també manifesta una de les moltes vegades que Duran anava a Palma a ca na Salvà i no la trobava, hi anava a agrair-li la tramesa de la *Pregària*. En aquesta carta també es veu que efectivament Duran volia la cançó perquè la cantàs l'Orfeo i li anuncia la possible estrena amb motiu d'un homenatge necrològic al poeta Joan Alcover, que feia poc que havia mort. Duran qualifica aquesta desaparició de pèrdua irreparable de les nostres lletres.

La carta 8 és la de la recepció del llibre de poemes de Salvà *Espigues en flor*. Duran li agraeix tant el llibre com la dedicatòria en nom d'ell i la seva dona. Li diu que desitja escriure alguna cosa sobre aquest llibre, però manifesta que no està en el millor moment, car ha hagut de canviar de casa tant de l'habitatge com de la impremta. Per altra part, fa una casa nova al solar de la pairal. Li diu que la casa la fa d'estil mallorquí tal com pertoca als seus ideals. Finalment li manifesta que faran una lectura de la seva obra i que la faran el fill de Duran, Llorenç, i altres joves que s'han agrupat sota el títol d'Els amics de l'Art i que aquesta serà la seva primera manifestació pública. Juntament amb la carta li

envia invitacions per a l'acte que ha anunciat. Pel seu interès hem transcrit el text de les invitacions. Aquesta carta és contestada per la 18 de Salvà, que a la vegada li contesta Duran amb la núm. 9 que veurem seguidament.

La carta 9 torna a ser de 1927 i té relació amb l'anterior en el sentit que ja han celebrat l'acte de lectura de poemes de Salvà i Duran no només li conta -fil per randa- tot el que feren, sinó que li envia el discurs de gràcies que es va permetre de pronunciar en nom de la poetessa. Li diu que la festa va tenir molt èxit encara que no hagués tengut gaire ressò a la premsa mallorquina. Li envia el retall d'una notícia que n'ha sortit a *La Almudaina*. Aquest article, el conservà Maria Antònia Salvà juntament amb la carta. Li conta, ple d'orgull, que els seus fills varen ser els protagonistes de l'acte i es lamenta que la mare no ho pugui veure i, en dir això, diu poèticament que els ulls se li banyen de roada del cor. Li comenta també que li envia còpia del discurs de gràcies que ha pronunciat en nom d'ella i que transcrivim perquè pensam que ens dóna a conèixer una mica més Miquel Duran i allò que feia en els actes que organitzava.

A través d'aquesta carta també descobrim com Miquel Ferrà havia parlat amb Duran perquè aquest editàs *Espigues en flor*; Duran diu que li falten mitjans per fer aquestes obres ben fetes, però que, en canvi, no li manquen ni voluntat ni amor per dedicar-se a aquests treballs que tant li agraden.

Finalment volem fer un petit comentari d'aquest discurs de gràcies. Duran diu que l'acte els ha sortit més solemne del que pensaven. Després fa un elogi de Maria Antònia Salvà i li atribueix a ella l'èxit de la convocatòria. La defineix a ella com la cantora de la plana mallorquina. Seguidament parla que s'honra de l'amistat de la poetessa i que està feta en el foc de l'amor. Seguidament dóna les gràcies als assistents en nom de Maria Antònia Salvà i ho fa amb les mateixes paraules que ella va utilitzar uns anys abans per agrair l'homenatge que li feien els seus amics poetes i escriptors amb motiu d'haver publicat la traducció de *Mireia* de Mistral. Finalment diu que els organitzadors de l'acte ja es poden donar per ben pagats, atès l'èxit que ha tengut la convocatòria.

Per acabar la presentació d'aquest recull de cartes podem concloure que són ben interessants, que manifesten l'amistat, la relació, la comunicació i l'admiració mútua d'aquests dos poetes durant el primer quart del segle XX.

CARTES

1.

Sra D^a Maria A. Ferrà [sic]

Estimada senyora: No creurà la gran satisfacció que son tenguda al rebre l'exemplar de les seves poesies qu'ha tengut la mercè d'enviar-me Vostè ja hu deu haver endevinat que som afectat devot y admirador de la seva inspirada mussa. Sempre que he tenguda ocasió ne som copiades, abussant tal volta de la seva indulgència per honrar les columnes dels meus setmanaris. Al aplec publicat ne trob moltes qu'encara no coneixia y qu'he lletgides en verdadera y dolça delecció.

Ja veurà qu'en diré demunt *Ca-Nostra*.

La feleicit de bon cor per la publicació de ses poesies replegadas en un tom y li don les gracies per haver pensat en mi el més insinificant glosador de Mallorca.

Durant el més de Janer sortirà a llum l'Almanac de *Ca-Nostra* en la poesia seva qu'entany me donà l'amic Ferrà.

No vull passar tan bona avinentesa sens manifestar-li que vaig rebre gran consol en la sentida carta que m'adressà per la mort de ma benvolguda Gertrudis, al cel sia. Heu es una grata impressió al veure qu'una persona de poca coneixença material, podria dir, sap sentir en nostra dissort y té paraules agomboladores per aqueix cor qu'encara estima y anyora.

Al darli les gracies per tot queda a les seves ordes son affm. amic y sirvent

q. b. s. m.

Miquel Durán

Inca 26 Desembre de 1910

2

Inca 23 març 1920⁴

D^a Maria Antònia:

Encara no havia escrit per comenar res. — Divendre[s] mon fill baixarà a Ciutat a donar la llissó i li durà altres papers i un follet que podrà baratar. Los pot tenir preparats i encara que no hi fos los hi podien donar. La familia la saluda. Son amic coral

M. Durán

3

Na Maria Durán Coli se complau a fer-li sabre que avui a la Iglesia Parroquial de Santa Maria la Major ha feta sa Comunió Solemne.

Inca, 18 de mars de 1921

4

Inca (Mallorca) 18 de Juny de 1922

Estimada Senyora: la superiora del convent de la Caritat d'Inca me digué que V. ha tengut una malaltia però que ja estava bastant amillorada. Cregui que l'he encomanada [a] Deu i he desitjat la seva millorança ardentament.

En vaig parlar en D^a Josepa Morey, i m'enteraren que no tenia gran importància la seva dolència de lo que'm vaig alegrar.

Qui està greu malalta es D^a Margalida Verd, que V. conexia, se creu que no té remei. Me'n sap molt de greu, perquè és una bona senyora i me havia de brodar un bandari per l'Orfió, aquest estiu.

Recorts de ma familia. I ja sab que l'aprecia son amic afectuós

Miquel Durán

4 És una tarja postal, d'aquí la brevetat.

Estimada amiga i senyora meva:

Acab de rebre de la Editorial Catalana el primer volun dels «Promesos».

Encara no l'he lletgit però sé cert que es una preciosiat sortint de les seves mans impecables.

Quin esforç i quin aglasament suposa la traducció d'aquesta obra literaria!

Jo la felicito coralment. Jo si que no fa res de bò. Vaig enviar dos treballs els Jocs Florals de Felanig i los daren carabassa. Un d'aquest[s] el vaig enviar a l'almanac de les lletres.

Deu li don salut i llarga vida per poder treballar en la tasca patriòtica de donar obres tan bones a la nostra literatura, i veure aqueixes diades de nadal en la felicitat que senten els cristians que estimen a Jesus.

De veres la meua família i jo l'hei desitjen.

Son devot admirador que l'estima

Miquel Durán

Inca 24 de Octubre 1925

Estimada donya Maria Antònia:

He tenguda una satisfacció al rebre la seva lletra. Jo també li volia escriure per interesar-me per la seva salut, però temia que la meua carta no fos anutjosa. Com no me diu res de salut he suposat que haurà amillorat molt de lo que celebraria immensament.

Efectivament fas les obres d'En Ferrà. Nos trobam a la plana 40 del primer volum. Intencionadament no li havia enviat el bolletí de subscripció creent interpretar l'intenció de la família. Ara després de lo que'm diu per atendre [?] al seu desig li envii aquest bolletí de suscripció perquè el puga firmar fent més patent la seva adhesió a l'homenatge de les obres. No hi ha necessitat que m'envii l'import ja el me darà al veurer-nos.

Me causà estranyesa lo [que] diu de la seva «Pregaria per la llengua». Es incalificable. Ara si que desig tenir la música. Quan tenga ocasió ja me dirà a on la trobaria, que supòs que està impresa.

D'això ne pot estar contenta, ara aquesta composició a més de sa bondat, afinitat i mèrit, calificatiu gloriosos, esdevenguda històrica.

Ara me han acabat de confeccionar la Bandera per «L'Harpa d'Inca» amb un croquis d'En Forteza,⁵ és una joia d'art i de riquesa, costarà més de 1500 pessetes, i me tem també que no [hi] hagi dificultats de portar-la per tenir les barres catalanes.

Les monges franciscanes sense dir-nos res, no sé per qui aconsellades possaren els flocs que uneix la tela en l'asta, de color nacionals, i los ho hem fet tornar desfer. Lo que feren les monges en la millor intenció era: poner a su lado los colores nacionales, lo mateix que ha dit de la seva Pregària.

5 Fa referència a l'arquitecte nacionalista Guillem Forteza.

Veurem que succeirà.

L'homenatge que vaig fer an En Costa, verament va ser tot cosa meva, encara que per molts dels nostros orfeonistes no era sentit per desconèixer totalment el nostre gran Poeta. N'estic ben content d'aquell acte perquè alguna cosa queda en la joventut que dura tota la vida.

La meua família la saluda afectuosament. En recorts a la seva som l'amic coral de Inca.

Miquel Durán

I el Pare Fornés? Quant vaig sentir la seva despedida!

7

Inca 5 d'Abril 1926

Molt estimada senyora meua. Tenc un deute amb V. de correspondència i de gratitud que no sé com saldar-lo aïrosament.

Vaig rebre a son degut temps el quadern de música de la Pregaria per la Llengua amb sa bella dedicatòria que estimo encara que no ho pascia per la tardança en agrair-li tal obsequi. Jo no sabia que fos editat per «Foment de Pietat Catalana» a qui sovint escrip.

Tot d'una que'l vaig rebre el va veure el pare Sureda, Superior de Franciscans, i el s'en va voler dur, de manera que casi no l'he vist. Ara ja he rebut altres exemplars per qui en vulga puix vull recullir el meu que estimo per haver vengut de la seva estimable autora.

Per les festes de Nadal la anava a visitar a Ciutat i vaig trobar que no hi eren, era en la doble intenció de visitar-la i donar-li les gràcies del seu obsequi.

He dit al Director de l'orfeó si en cantaria i m'ha dit que sí, potser que l'estrenin a una vetlada necrològica que la Junta té acordat fer a Don Joan Alcover, una altra pèrdua irreparable de nostres lletres que tenim que plorar amargament. Jo ja no som res de la Junta de l'Harpa; però estam en bones relacions.

Preg Deu per la salut de V. i dels seus. Sa meua família la saluda. Na Marieta, la meua filla, dissabte me digué que no havia de passar aquestes festes sense escriure a D^a Maria Antònia. Ja veu com aquí la recordam.

Desitjant que tencga unes ditjoses festes li estreny ses mans son amic coral.

Miquel Durán

8

Inca 26 gener 1927

Estimada amiga i senyora meua:

He lletgit i relletgit el seu llibre jo i tots el[s] de casa, que V. me ha fet l'alt obsequi d'enviarme en la efusiva dedicatòria adreçada a mi i a la meua esposa estimadíssima. Gràcies.

Sent desig d'escriure alguna cosa sobre tant bell festí espiritual, perquè un gran festí ha sigut per nosaltres sa deliciosa llectura. Però ara estic amb una aixutor de no dir. Supòs que sab que he tencgut de

mudar de casa, degut a la reforma del carrer de la Murta. He tengut que llogar dues cases: una per la llibreria i l'altra per l'impremta. Ademés pesa demunt mi el dirigir i pagar la casa nova que fas en el lloc mateix de la pairal. Som per tot i no som per lloc i amb això està dit tot. Els temps muden i potser que encara faci alguna cosa.

La casa la fas de gust mallorquí com pertoca a nostres ideals.

Aximateix per celebrar la publicació del seu llibre farem una lectura de la seva gentil producció. La faran en Llorenç i altres joves que s'han agrupats, o nos hem agrupat, baix el títol de «Els amics de l'Art». La primera manifestació pública serà aquest acte que se farà, si Deu ho vol, el 6 de febrer en el Círcol d'Obrers Catòlics.

Tot desitjant millorança per la seva cunyada salut i de part nostra a don Francesc i demés família.
Son afectuós amic

Miquel Durán

P. D. Havent retrassada l'enviu d'aquesta carta li he pogut enviar invitacions de l'acte. Primer se volia fer una cosa íntima i ara veig que s'ha volgut convidar les autoritats que han promès la seva assistència. Millor va.

4 de febrer 19 [sic]

Durán

[La invitació diu:]

ELS AMICS DE L'ART, nova agrupació de joves sense mes fins que els artístics i culturals, conviden a vos i família a una lectura de poesies de Na MARIA a. SALVÀ amb motiu de la publicació de son darrer llibre "Espigues en flor... L'acte serà amenitzat amb música.

Al Círcol d'obers Catòlics d'Inca.

A les 8 i mitja del 6 febrer de 1927

9

Inca 24 de febrer 1927

Benvolguda senyora y amiga: La seva estimable lletra ens va complaura a tots els de la família. Gràcies.

Ferem la lectura de poesies que li anunciava i tenguí un èxit insospitat, encara que no haja tengut èco damunt la premsa mallorquina. Li envii un retall de la Almudaina que és l'únic periòdic que n'ha parlat. el corresponsal de «El Correo de Mallorca» en prengué notes i veig que no ha dit res, segurament per haver caiguda malalta sa mare de grevedat. Per altra part, Els amics de l'art no hem volgut escampar murta per no tenir aprovat el reglament oficialment.

En tot, assistí gran concurrència a l'acte. Els Duran hi prengueren la millor part, fins la meva majoreta acompanyà al piano una serdana que cantà un chor de nines. En Llorenç va fer un bell treball, inspirat sobre lo que havien dit altres autors de la seva admirable poesia. Si molts de pensaments no eren nous el públic no ho sabia. Cità molts de criteris per avalorà el seu parlament. I ara me perdoni un orgull de pare. Crec que a Inca ni a molts de pobles de Mallorca, no hi ha un jove que li aguany en voluntat, ideals i bones qualitats; quina llastima que no el veja sa mare! i al dir això sent que els meus ulls se banyen de roada del cor.

Jo vaig trobar que havia de donar les gràcies en nom de V. en el públic, si vaig fer mal m'ho perdoni. Li envii còpia de les cuartilles que esper seràn de s'aprovació per les idees, que ja sé que

literariament no valen res, sols anava a sortir del pas.

Agreisc la felicitació que me dona pel treball de la edició de l'obra de D. Bartomeu Ferrà.

L'exemplar que li sobra no ens fa falta, però i que no se recorda que Vd. me va enviar l'import de la subscripció?

Molt me hauria agradat fer el volum de Vd. com en Ferrà me havia parlat, pero me falten medis per encertà en aquestes obres, encara que no me falta voluntat i amor per dedicarme en aquesta classe de treballs que son els que mes me agraden.

En recorts de la meva família per Vd. i pels seus com sempre son amic cordial

Miquel Duran

DISCURS DE GRÀCIES

Dignes autoritats, senyores i senyors: Havíem convengut en fer una senzilla lectura de poesies del flamant llibre «Espigues en flors però l'acte esdevengut més solemniàl que no pensavem amb el primer intent. El nom excels de Na Maria Antonia ha fet venir les amistats a presidir i a tots vosaltres en tant nombrosos concurs, i tal ha sigut l'entusiasme en aplaudir les gaies cançons, que ha arrabassat els honors d'un veritable homenatge a la cantora de la plana mallorquina.

Si ella, que és tant cumplida i amable, fos estada aquí us hauria donades les gràcies modestament. Per això, jo, que me honr en la seva amistat, feta en el foc de l'amor a la terra nostra, he cregut un deure meu, interpretar els seus sentiments d'agraïment.

Però que diria, Na Maria Antònia, per donar les gràcies?

Vaig assistir a l'homenatge que li feren els poetes amb motiu de la marevollosa traducció, en vers, del poema Mireia, del gran Mistral, que és un treball, si cal, tant gros i de tant de mèrit, com sa pròpia producció. Els poetes i prosistes li digueren coses molt belles i sublimes, fent constar per boca de don Joan Alcover, que no'ls movia la mussa de la galantaria, perquè ella, Na Maria Antonia, no era la poetessa de la sensibleria, sino un veritable poeta en tot el valor de la paraula.

Tocava a la festetjada fer el discurs de gràcies.

Una altra, hauria preparat un retumbant parlament per fer-se més simpàtica, ja que el sabia fer i sobretot escriure. Ella no, per tot discurs digué una frase popular i cristiana: Deu vos ho pag, expressió plena d'humilitat i de regoneixaments del poder de Deu, de qui vé tota gràcia i tot bé.

Jo, me serviré de les mateixes paraules per regraciar a les autoritats, que formen la presidència, la adhesió an aquest humil però sencer homenatge: Deu vos ho pag.

I a vosaltres, senyores i senyors, que haveu batudes paumes a les gentils cançons en penyora de veneració a la nostra poetessa: Deu vos ho pag.

Els organitzadors d'aquesta poètica festa, crec que ja se tenen per ben pagats en la plasmació i l'èxit obtingut en sa primera manifestació cultural. Però aiximateix Deu premiarà Els amics de l'Art perquè la seva tasca es bona, el seu ideal enlairat, i perquè vol desplegar-se dins l'esperit cristià.

Miquel Durán

Inca 6 de febrer de 1927

DURAN, Llorenç M^a. “Miquel Duran” dins DURAN SAURINA, Miquel. *Poesies*. Inca: 1982.

Escriure sense context. Jornades d'estudi de Maria Antònia Salvà. Montserrat: 2009.

GAYÀ I SITJAR, Miquel. *Epistolari de Maria Antònia Salvà a Miquel Ferrà*. Mallorca: Moll, 2006.

Lectures de Maria-Antònia Salvà. Montserrat: 1996.

LLADÓ I ROTGER, Francesc. “Mallorca catalana o Mallorca mallorquina (espanyola). Una polèmica a la revista *Ca Nostra* (1908-1909)”, dins *III Jornades d'Estudis Locals*. Inca: Ajuntament d'Inca, 1997.

LLADÓ I ROTGER, Francesc. “Miquel Duran i Miquel Ferrà. Una fecunda relació amistosa”, dins *II Jornades d'Estudis Locals*. Inca: Ajuntament d'Inca, 1996.

LLADÓ I ROTGER, Francesc. “Miquel Ferrà i el setmanari *Ca Nostra* (1907-1909)”, dins *VI Jornades d'Estudis Locals*. Inca: Ajuntament d'Inca, 2005.

PIERAS SALOM, Gabriel; i PIERAS VILLALONGA, Miquel. *Miquel Duran Saurina*. Inca: Ajuntament d'Inca, 2000.